

Svenskt Näringslivs skuggutredning till den statliga styr- och resursutredningen

Elitism som nytta

Om humaniora och bildning
i den svenska akademien

Förord

Kompetensförsörjningen är en av de viktigaste frågorna för svenska företag och avgörande för svensk konkurrenskraft och tillväxt. Det finns idag ingen bransch till vilken kompetensförsörjningen fungerar oproblematisht och företagen uttrycker alltså en djupare oro över vilka effekter detta kan få framöver.

Högskolan och universiteten är några av företagens viktigaste leverantörer av kompetens. Det är därför av yttersta vikt att de system som omfattar dessa främjar hög kvalitet och relevans i utbildning och forskning, att forskningsresultat kommer företagen till godo och att kompetensförsörjningen fungerar bättre än idag.

Globalisering, digitalisering och en snabb teknisk utveckling har lett till att arbetsmarknaden och samhället i stort förändras snabbt. För att kunna möta förändringstakten och den utveckling som sker samt de nya ökande kompetenskrav som samhället ställer för bibehållen konkurrenskraft, krävs nya spelregler för lärosätena.

Svenskt Näringsliv har under en längre tid förespråkat att systemet för fördelningen av resurser till universitet och högskolor måste göras om i grunden. Det är därför utmärkt att regeringen har tillsatt en utredning, den så kallade styr- och resursutredningen, som ska göra en samlad översyn av universitetens och högskolornas styrning, inklusive resurstilldelning.

I syfte att bistå utredningen med ett näringslivsperspektiv har Svenskt Näringsliv initierat en skuggutredning till regeringens officiella utredning. Vi har bett ett antal fristående skribenter skriva kortare rapporter som tar upp frågeställningar eller områden som vi ser som viktiga för näringslivet. Författarna ansvarar själva för innehåll, analys och slutsatser i sina respektive rapporter.

Denna rapport är den andra i skuggutredningen och är författad av Anna Victoria Hallberg. Anna Victoria Hallberg är Fil.dr. i litteraturvetenskap och jobbar till vardags som utredare på ledningskansliet på Södertörns högskola och är en flitig debattör i humanvetenskaperna och universitetsvärlden i stort.

Anna Victoria vill se en mer elitistisk humaniora och anser att humanioras utbredning på svenska lärosäten behöver stramas åt. Den behöver bli mindre men bättre. Hon anser heller inte att det finns någon motsättning mellan bildning och nytta.

Vår förhoppning är att rapporten ska väcka debatt och bidra till en diskussion om hur man kan stärka statusen för och kvaliteten i humanistiska utbildningar samt ge perspektiv på hur vi kan tänka kring resurser.

Stockholm 2018-02-20

Mikaela Almerud
Högskolepolitisk expert,
Svenskt Näringsliv

Emil Görnerup
Forskningspolitisk expert,
Svenskt Näringsliv

Innehåll

Förord	1
Inledning	3
Tillit och styrning: En dialog med förhinder?	5
Mål och profilering	5
Mobilitet och dimensionering	6
Samverkan och Styrning	8
Satsa på eliten: En framgångsrik humaniora för framtiden	10
Humaniora: en smal universitetsverksamhet	10
Pengar och Kvalitet	11
Elitutbildning: ett anständigt förslag	12
Bildning och nytta: Går de att förena?	14
Bildning: humanioras hämsko	15
Sammanfattande ord	17

Inledning

Styrning för starka och ansvarsfulla lärosäten är titeln på Utbildningsdepartementets direktiv för att göra en samlad översyn av universitetens och högskolornas styrning, inklusive resurstilldelning. Utredaren, tidigare rektor för Göteborgs universitet professor Pam Fredman, ska lämna förslag senast december 2018 på hur styrningen kan utvecklas så att den ”ändamålsenligt stöder målet att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation.” Vidare står det i kommittédirektivet att styrningen behöver utvecklas för att ge högskolesektorn förutsättningar att bedriva långsiktig verksamhet. Därtill ska utredaren föreslå ett styr- och resurstilldelningssystem som ger stöd och incitament att utveckla verksamheten i enlighet med lagar och förordningar.

I föreliggande rapport kommer direktivet inledningsvis att diskuteras utifrån dess egna målsättningar: vad betonas, hur bör vi tolka anvisningarna som ges och vilka paradoxer skymtar fram i de resonemang som förs? Syftet här är dels att i en växelverkan fånga utredningsdirektivets intentioner och samtidigt titta på hur sektorn uttolkar dessa, dels att beröra och analytiskt kommentera vad som följer med regeringens syn på styrning av universitet och högskolor. Rapportens inledande nio sidor reflekterar kring vad uppdraget till styr- och resursutredningen består i och säger även något om det första modellförslag som presenterades den fjärde januari 2018 (*Övergripande modellförslag för styrning av universitet och högskolor*).

Därefter kommer direktivet att avhandlas friare, med hjälp av en rad frågor och postulat från humanvetenskapliga perspektiv. Hur kan en ny resurstilldelning stärka kvaliteten och statusen på humanistisk utbildning och forskning? Går frågor som rör bildning och arbetsmarknadsbehov att förena? Här kommer några konkreta förslag på profilering, omfördelning och elitsatsningar att presenteras och en kritik mot den från politikens sida alltför ensidiga fokuseringen på samhällsperspektiv att formuleras. Rådande omständigheter är sådana att detta dokumentets innehåll till stora delar har att förhålla sig till ett direktiv och ett första förslag, inte ett färdigt betänkande eller en konkret proposition. Därför kommer en stor del av texten att röra sig kring de angelägna aspekter jag menar borde, men troligen inte kommer, få en lösning inom ramen för kommittédirektivet.

Något behöver också sägas om vilken position jag skriver utifrån. Som disputerad i litteraturvetenskap använder jag ett inkluderande ”vi” när jag talar om humanister. Det innebär givetvis inte att alla kommer att känna igen sig i eller sympatisera med min hållning. Under mina dryga sex år som utredare på Södertörns högskola, med humaniora som särskilt bevakningsområde, har jag också fått ett fågelperspektiv på humanvetenskaperna och styrningsfrågor. De åsikter som framförs är inte min arbetsgivares utan egna reflektioner och ståndpunkter utvecklade efter ett tämligen långt liv i akademien.

Uppdraget från *Svenskt Näringsliv* har varit att kommentera *Styrning för starka och ansvarsfulla lärosäten* utifrån frågan hur man kan stärka kvaliteten och statusen på humanistisk utbildning (framför allt) och att föra ett resonemang kring bildning och nytta och huruvida de går att förena.

Rapporten är skriven med utgångspunkt från att kommittédirektivet är välkänt för läsaren. Det finns ingen innehållssammanfattning utan den här redogörelsen kommer direkt att ge sig i kast med direktivets stoff. Läsaren förväntas vara insatt i högskolepolitikens grunder och villkor. Citat från direktiv samt sektoriella inspel görs utan fotnotsanvisning. Synonymt används "utredningen", "kommittédirektivet" och "Struten". Rapporten avslutas med ett stycke sammanfattande ord, på sidan 17–18.

TILLIT OCH STYRNING:

En dialog med förhinder?

Sedan det stod klart att utredningen kring styr- och resurstilldelning skulle genomföras har delar av akademien och intresseorganisationer kommit med inspel. Om man gör en summarisk läsning av högskolesektorns reaktioner¹ skulle man kunna uttrycka det i termer av att akademien väntar och har stora förväntningar på resurstilldelningen men tycks vara mer benägen att "glömma" den särskilda översynen av styrningen. I alla fall kommenteras inte styrningsfenomenet på ett fördjupande sätt: ökad autonomi och mer lärosätesspecifik styrning som följd tycks vara de akademiska förväntningarna.

I direktivet beskrivs styrning på lite olika sätt. Den ska vara "förståelig, transparent och förutsebar för riksdag och regering, för lärosätena och för omvärlden." Notera gärna vem som styr vem: dialogen mellan politik och akademi bygger på att den första kategorin styr den andra. Kanske inget märkvärdigt i denna relation men den skapar ett utgångsläge alla bör ha klart för sig.

Mål och profilering

Från statens sida innebär styrning av lärosäten något horisontellt: styrning sker via modeller och verktyg som regeringen kan använda, sätta i bruk, för att kunna jämföra och utvärdera. Hur beställer man egentligen från högskolevärlden? Den frågan är komplicerad och tycks vara underliggande i direktivets krav på utveckling av just styrformer. Politiken sätter mål som lärosätena förväntas följa. Finansiell styrning och ansvarsfrågan blir därför central för staten, och en prioriterad fråga för regeringen är att förbättra styrningen i hela den offentliga sektorn då man vill skapa mer effektiva verksamheter, genom den så kallade tillitsreformen.² I utredningsdirektivet står att läsa att tillitsreformens syften på många sätt *ligger nära dagens* styrning av universitet och högskolor (min kursiv). Huruvida balansen mellan kontroll och förtroende är ändamålsenlig eller inte har man "anledning att överväga". Regeringen vill få till en struktur för uppföljning av lärosätenas resultat så att det finns goda möjligheter att bedöma måluppfyllelsen. Man vill skapa ett ramverk och kunna ge tydligare (och får man förmoda mer specificerade) uppdrag. Resultat och måluppfyllelse kan i teorin vara både kvantitativa och kvalitativa – en språklig ambivalens som Struten kommer att behöva adressera.

Högskolesektorn vill att frågan om styrning ska utgå ifrån akademins mål och behov. "Statens styrning av universiteten och högskolorna behöver vara tillitsbaserad, med hög grad av autonomi och inte bestå av detaljstyrning" skriver Lunds universitet i ett PM. Med autonomi åsyftas ökad ekonomisk och innehållslig handlingsfrihet. Akademien efterfrågar principer som utgår ifrån att måluppfyllelse kopplas till basanlagets storlek.

¹ <http://www.sou.gov.se/utredningen-om-styrning-for-starka-och-ansvarsfulla-larosaten/dokument/>

² <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/tillitsreformen/> Notera gärna att civilministern numera lyder under finansdepartementet.

Den vetenskapliga ämneslogiken, en viktig intern princip på svenska lärosäten, framträder när universitet och högskolor sätter upp mål för verksamheten. Samma ämneslogik syns i sektorns resonemang kring profileringen av våra lärosäten. Profilering, menar till exempel rektor vid Högskolan i Borås Björn Brorström i sitt inspel, handlar om att kunna tilldelas medel för specifika forskningsprofiler. Men i direktivet definieras inte begreppet profilering särskilt, snarare talar man om styrd dimensionering. Här finns en paradox värd att stanna till vid.

Vad som tydliggörs är följande: mål och profilering för staten är kopplade till starkare styrning medan mål och profilering för sektorn är kopplade till större frihet. Profilering, anser akademin, handlar om vetenskapligt innehåll som bestäms och utvecklas av lärosätet. Politiken å sin sida vill inte att profilering ska "sväva fritt" utan ska knytas till styrningsmodeller.

Det är uppenbart att man menar och vill olika saker. Regeringens motsägelsefulla hållning framträder när profileringsfrågan trots allt blir avhängig ett slags "demokratisk likhetstanke" – hela Sverige ska ha framstående forskningsmiljöer (de ska inte fokuseras till några få större universitet), utjämnningseffekter i form av mer resurser till nya universitet och högskolor, eller den nationella integreringen av de jämställdhetspolitiska målen. Sektorn talar tydligt om profilering, men är motsägelsefull i sin övilja att bli styrd samtidigt som man efterfrågar en tätare dialog med regeringen.

Det finns en aningslöshet från sektorns sida i diskussionerna kring profil. Vad händer om öppnandet för tydligare profilering leder till *mer* styrning? Om regeringen med visionen om starka lärosäten i hela Sverige utarbetar en annan syn på det specifika lärosätets ultimata profil än den lärosätet själv önskar? Vi vet att profileringsfrågan är komplex och att målen med en verksamhet som bedrivs inom ett universitet ser olika ut.³ Universitet och högskolor borde därför rimligen bli tydligare i sina dialoganspråk och konkretisera vad man menar bör ingå i enskilda överenskommelser mellan parterna.

Då frågor som rör styrning, mål och profilering naturligt ligger på lärosätenas strategiska nivå kan man förundras över varför inte fler styrelser vid landets universitet och högskolor gjort gemensam sak och kommenterat direktivet. Det hade varit både intressant och värdefullt om ordförandena i våra akademiska myndigheter hade kunnat bidra med lite tryck i debatten. Låt oss hoppas att de snart ansluter!

Mobilitet och dimensionering

Utredningsdirektivet innehåller ett stycke om att mobiliteten mellan akademin och näringsliv och offentlig verksamhet ska främjas: "Regeringen anser att det är angeläget att främja mobilitet mellan lärosäten men även mellan lärosäten och andra samhällssektorer, till exempel näringsliv och offentlig verksamhet". Tanken är god: det behövs fler och mer stabila svängdörrar mellan högskolorna och samhället i övrigt. Mobilitet som viktig aspekt, kring vilken det tycks råda konsensus mellan stat, akademi och näringsliv, är dock behäftad med en rad utmaningar och det kan uppfattas som smått förargligt att den här frågan alltid är aktuell men lämnas utan åtgärd om alla verkar vara överens. Vilka är då problemen?

³ Se *Fyra lärosäten, fyra roller? IVA- projektet Utsiktsplats forskning*, (Kungliga ingenjörsvetenskapsakademin, 2017).

Lärosätenas statliga anslag är direkt kopplade till vetenskapsproduktion. Resurstilldelnings- och karriärsystemet bygger på att du som akademiker är produktiv och framför allt att du *stannar kvar* i universitetsvärlden. Karriärsystemen i akademien är riggade efter den primära ordning som utgår ifrån att du arbetar dig framåt genom att arbeta uppåt. Det kan bara ske i meritokratisk konkurrens där bedömningen av kompetenser utgår ifrån det akademiska systemets logik. Att strössa statliga forskningspengar över miljöer görs gärna om vissa inriktningar gynnas: det forskningspolitiska landskapet styrs till del av de olika departementens politiska viljor även om den fria forskningsinitierade forskning naturligtvis dominerar.

Karriärvägarna motarbetar alltså idén med personmobilitet mellan akademi och övriga samhället. Statens intressen i forskningens output kommer också att bli större om mobiliteten ska främjas via statliga styrningsmodeller. Det ska sålunda bli intressant att ta del av hur Struten kommer att hantera denna materia. Är det ens önskvärt att öka personmobiliteten med hjälp av statlig styrning och vad skulle det finnas att vinna politiskt med en sådan satsning? Rimligen borde politiken uppmuntra till en mer sammansatt syn där man tydliggör de olika vetenskapstraditionernas relation till nyttiggörande och innovation. De lärosäten som är riktigt duktiga på att hitta verkningfulla mobilitetslösningar bör uppmuntras och belönas, inte motarbetas för att tillvägagångssätten inte passar alla. En inte alltför vågad gissning är att utredningen kommer att ge förslag på hur mobilitets- och samarbetsavtal mellan lärosäten skulle kunna modelleras, just därför att den aspekten är så ivrigt väntad. Däremot kan man misstänka att den ack så önskvärda helhetslösningen för större rörlighet mellan akademi och övriga samhället innehåller så komplexa variabler att ekvationen förblir olöslig.

”Det är studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov som ska styra dimensioneringen av utbildningarna” står det tidigt att läsa i utredningsdirektivet. Alla som verkar i sektorn vet att detta är en sanning med modifikation. Platserna för lärarutbildningen har under senare år fördelats genom statlig styrning till olika lärosäten, för det första. Resultatet har ofta medfört att den årliga tilldelningen av nya platser skapar ryckighet och motverkar långsiktiga planeringsförutsättningar. För det andra finns det idag oftast bara ett teoretiskt utrymme för ett lärosäte att internt omfördela de olika prislapparna för studenterna på ett radikalt sätt. Ett mindre lärosäte med få höga prislappar (alltså i praktiken ett lärosäte med mycket hum-sam) kommer att ha för lite pengar att omfördela. En intern ”progressiv skatt” snarare än en ”rak” på studentprislapparna kräver fakulteter med muskler. Sådan ”skatt” ställer också internpolitiska krav på ett lärosäte. I *Övergripande modellförslag för styrning av universitet och högskolor* (fortsatt ÖM) uttrycks detta på ett kärnfullt sätt: ”Ersättningssystemet innebär också att utbildningar som har ett litet studentunderlag inte blir ekonomiskt försvarbara för ett lärosäte att genomföra, även om de skulle fylla ett stort kompetensbehov på arbetsmarknaden.”

När direktivet därför hänvisar till 1993 års reform⁴ och beskriver den som en ”kraftig decentralisering av ansvaret av beslut om exempelvis utbildningsutbud till respektive lärosäte” är det sannolikt att man missar den brandfackla som möjligen kastas in. Att resurstilldelningen i det nuvarande systemet fördelar enligt ett ”rakt ackord” har varit under diskussion, i olika fora och former, under lång tid. Framför allt skapar systemet en ersättning som är prestationsbaserad och lärosätena får fördel av utbildningar med

⁴ Det system som i dag gäller för styrning och tilldelning av resurser infördes 1993 och utgick från propositionerna ”Universitet och högskolor – frihet för kvalitet” och ”Högre utbildning för ökad kompetens”. Systemet har varit föremål för utredningar, se *Ett utvecklat resurstilldelningssystem för högskolans grundutbildning och forskarutbildning* (SOU 2005:48) och *Resurser för kvalitet* (SOU 2007:81). Från dessa utredningar har vissa förslag genomförts.

stor studentefterfrågan, där en absolut majoritet av studenterna tar ut en examen. Systemet bygger på säkra intäkter. Eftersom direktivet arbetar med givna budgetramar och inte har mer pengar att fördela finns det anledning att hitta lösningar på interna omfördelningar på lärosätetsnivå. Om man fortsatt vill detaljstyra kring de utbildningar staten anser att Sverige behöver (ingenjörer, sjuksköterskor, lärare) borde man också för en ansvarsfull styrning och högskola dra ner rejält på antalet platser inom humanvetenskaperna.

Utredningen har fått i uppdrag att artikulera en överenskommelse mellan stat och akademi – ett kontrakt där staten kan formulera uppdrag, men där lärosätena beslutar om hur det ska genomföras. Det kräver en stor lärosätesspecifik detaljkunskap hos departementet om specifika förutsättningar och samtidigt, vilket redan har formulerats, en större medvetenhet/tydlighet. Utan att gå händelserna i förväg bör man också höja ett varningens finger för idén om att staten formulerar uppdrag – vad innefattas? Hittills har direktivets utredare framhållit samhällsansvar som den viktiga tillitsfrågan.⁵ Det måste vara arbetsinsatsen inom verksamheten forskning och utbildning som premieras också i en tillitsbaserad styrning. Ett mer radikalt och välbehövligt besked hade varit att det nya kontrakt mellan stat och lärosäte som utredningen tittar på behandlar frågor om kvalitet i relation till söktryck, hur resurstilldelningssystemet också ska kunna gynna elitsatsningar inom utbildningsutbudet och hur staten ska kunna utvärdera och studenten jämföra utbildning på högskolenivå. Mycket förenklat kan det sägas att grundutbildningen på svenska lärosäten har en fast summa pengar att utbilda för. Kvaliteten i utbildningen granskar Universitetskanslerämbetet, men det finns inte egentligen några ekonomiska incitament eller nyckeltal kopplade till utbildningsanslaget, utan det är baserat på volym. I anslaget för forskning och forskarutbildning däremot finns indikatorer för bibliometri och externfinansiering (kanske snart också en för samverkan) som påverkar anslaget storlek. Det vore därför välbehövligt att se över den ekonomiska incitamentsstrukturen på utbildningsområdet.

Återigen fordras att utredningen förhåller sig proaktivt till direktivet, inte minst vad gäller hur staten i framtiden tänker sig att dimensionera utbildningar på högskolenivå.

Samverkan och Styrning

I direktivet förbinds mobilitet med tre områden – arbetslivets kompetensförsörjning, att möta samhällsutmaningarna och samverkan. Vad innefattas i ”arbetslivets kompetensförsörjning”? Det är den ena funderingen. Den andra är att regeringens val av ord ger signaler till akademien: dialogen med departementet om forskning och utbildning bör innehålla idéer kring att ”möta samhällsutmaningar” om man vill få ett lyssnande öra. Det finns betydande faror med den här sortens definitioner, inte minst för humanioras vidräkning, som vi återkommer till längre fram.

Hur kan/bör det numera svårtydda begreppet samverkan tolkas? Utredningen kommer att behöva ge förslag på en sammanhängande och tydlig definition av begreppet, inte bara modeller för hur samverkan ska ”mätas” och följas upp. Att det finns olika traditioner beroende på ämnesdisciplin kan inte få spela en avgörande roll för hur konceptet samverkan ska förstås – just nu ser vi en sammanblandning av tredje uppgiften, forskningskommunikation och enskilda aktiviteter där det är otvetydigt vad regeringen egentligen efterfrågar. I ÖM klargörs varken hur de som

⁵ Se Pam Fredman i: <https://universitetslararen.se/2017/12/20/stor-forvirring-nar-miljonerna-ska-fordelas/>

arbetar med direktivet tolkar begreppet eller på vilka sätt en ny modell kommer att relatera till forskningspropositionens besked om att göra samverkan till indikator för tilldelning. Är man på väg att slopa idén om samverkan som indikator för tilldelning inom ramen för utredningens förslag vore det bra om det framfördes tydligt. Särskilt med tanke på att det i just ÖM blir mer vagt än någonsin hur konceptet brukas, när ordet *kunskapsöverföring* förbinds med samverkansbegreppet: "Hur samverkan sker varierar mellan olika områden, och samhällseffekterna av samverkan är såväl kort-siktiga som långsiktiga. Kunskapsöverföringen sker inte minst via de studenter vilka – som nyutexaminerade men även inom ramen för kompetensutveckling och livslångt lärande – bidrar med sina kunskaper i arbetslivet och som medborgare". Det här är svårtolkat och pockar på en förklaring. På vilka sätt skiljer sig denna kunskapsöverföring från den som i alla tider har uppstått på universiteten?

Det finns också en stor risk att de lärosäten som formulerar sig politiskt mest gångbart i samverkansfrågorna är de som gynnas. Om samverkan ska vara indikator för medelstillsättning så behöver dess innebörd och tillämpning vara glasklar. Det ska inte vara akademien som erövrar definitionsprivilegiet när det är "motparten", det vill säga regeringen, som beslutat bedöma med hjälp av detta begrepp. Här behöver regeringen peka med hela handen för att undgå relativiseringens och tolkningsflexibilitetens sluttande plan.

Handlingsutrymmet är inte så stort för ett svenskt lärosäte att arbeta med flera av de områden som direktivet de facto diskuterar som prioriterade: profilering, autonomi, långsiktighet, dimensionering. I direktivets egna formuleringar finns en rad argument för varför det ekonomiska anslaget som kommer till landets lärosäten – som idag är delat, ett till forskning, ett till utbildning – bör vara ett samlat anslag. Detta är också det enskilt oftast återkommande önskemålet från landets rektorer och lärosätesledningarna. I beräkningen bör utbildning få ett fast basanslag. Prestationer bör alltså inte få ett så omfattande och stort genomslag som är fallet idag. Ett fast grundanslag ger möjlighet att bygga upp långsiktiga utbildningar och att tolerera små studentgrupper under längre perioder. Dessa förslag bekräftas i ÖM. Finns det några risker med att så många nu sjunger det gemensamma basanslagets lov? Det kommer att krävas tydlighet i regeringens anvisningar att forskning och utbildning betingar varandra. Man skulle kunna tänka sig en situation där universitet med starka forskningsmiljöer kommer att vilja odla dessa lite extra. Eller att högskolor med mycket undervisning satsar mer på att bygga just undervisningsmiljöerna. Som det ser ut nu kommer inget lärosäte så att säga undan att satsa på båda. Den tidigare nämnda profileringsfrågan hänger också samman med utformningen av basanslaget (ett gemensamt eller delat), det tål att tänkas på.

När vi nu vänder oss mot humanvetenskaperna kan vi snabbt konstatera att till skillnad från alla andra vetenskapsdiscipliner finns här inga elitprogram för studenter att välja. En viktig anledning till att det förhåller sig så beror på att resurstillsättningen utarmar humanioras förmåga till spets. Om högskolans utbud skulle behöva kopplas till utbildningarnas *relevans* för arbetsmarknaden generellt sett så är denna utsaga än mer träffande för humanvetenskaperna.

SATSA PÅ ELITEN:

En framgångsrik humaniora för framtiden

I det ovanstående har intentionen varit att beröra några av de spänningsfält och problem i form av motsägelser och paradoxer som går att utläsa från direktivets olika formuleringar. Vi vet genom förhandsbesked att förslag till modell kommer innebära ett samlat anslag för forskning och utbildning, att det inte som idag bör vara ettåriga besked i form av regleringsbrev och att propositionen istället för att vara en forskningsproposition skall bli en högskoleproposition.

I det följande kommer rapporten att mer konkret läsa direktivet med ett par humanvetenskapliga glasögon. Direkt behöver därför några utgångspunkter för resonemangen som följer att klargöras.

Humaniora: en smal universitetsverksamhet

Sedan högskolereformen 1993 har den högre utbildningen i Sverige ökat med mer än 200 procent. Idag ser vi en utbildningsmodell som tillgodoser massorna. Expansionen av det högre utbildningsväsendet, med fler lärosäten med geografisk spridning och många fler studenter, har fått understöd av utformandet av resurstilldelningssystemet till den högre utbildningen. Dessutom har innehållet förändrats allt sedan högskolereformen 1977 – exempelvis har professionsutbildningar inom vård och omsorg blivit högskoleutbildningar – och verksamheten är enormt mycket större än bara för ett halvt sekel sedan. Förbindelserna mellan forskning, politik, utbildning och samhällsutveckling har blivit stark och saknar historisk motsvarighet.⁶ Samtidigt som stora delar av den högre utbildningen detaljstyrs och allt fler utbildningar ”flyttar in” i en högskolemiljö finns det få eller svaga idéer om huruvida studenter får jobb efter examen eller inte. Detta urholkar den högre utbildningens trovärdighet och kvalitet.

En annan utgångspunkt här är att humaniora är en smal, kultur- och samhällsbärande form som främst odlas inom universitetet. Humaniora är en utbildnings- och forskningsgren på det stora kunskapsträdet som är livsnödvändig för ekosystemets fortlevnad, särart och starka rötter men som trots att den är både uthållig och stark inte fyller trädets omedelbara funktion. Om man sågar av denna gren dör trädet, men långsamt. Därför är det nödvändigt att se grenen humaniora som avgörande för trädets fulländning – den bär betydelser historiskt, estetiskt och tillgodoser akademins behov. Det humanistiska tänkandet är en del av det mänskliga livet på jorden.

Att tala om humaniora som ett samlat begrepp är behäftat med flera svårigheter. Humaniora ingår i det svenska ordet ”vetenskap”, i det tyska ”wissenschaft” och i det franska ”science”, men inte i det engelska ”science”. Den del av vetenskap som vi på svenska kallar humaniora brukar på engelska hamna under begreppet ”arts”. Fältet är diversifierat och utbildnings- och forskningstraditioner inom humanioras många ämnen ser olika ut. De humanistiska discipliner som främst åsyftas i föreliggande text är de som skulle kunna kallas klassisk humaniora med ämnen som företrädesvis filosofi, historia (i bred bemärkelse) och estetiska vetenskaper.

⁶ Se UKÄ ”Universitet och högskolor, Årsrapport 2017:8” för utvecklingslinjerna inom den högre utbildningen. Läs med fördel också Thomas Karlsruhn, ”Universitetets idé i samtiden och historien” i *Universitetets idé: sexton nyckeltexter* (2016, Daidalos) och *Med Sverige på läktaren? En antologi om forskningspolitiska utmaningar i akademisk brytningstid*, red. Mats Bergstrand, (2012, Svenskt Näringsliv) för olika, kompletterande perspektiv.

Att också synonymt kalla humaniora för humanvetenskaper, vilket görs i denna rapport, har fördelen (förutom den språkliga variationen) att man därmed understryker dess plats i akademien. Humaniora på universiteten är något annat än humaniora på kulturområdet, eller att vara humanist i en mer allmän mening.

Till skillnad från samhälls-teknik- och naturvetenskaper har humaniora ingen rak koppling till arbetsmarknaden. Att utbilda sig inom humanistiska områden innebär oftast en mer krokig och krånglig väg in i arbetslivet. I de länder i världen där elit-universitet finns innebär nästan alltid en examen därifrån att ämneskombinationen är underordnad lärosätets prestige och attraktivitet för arbetsmarknaden. Det är också en konsekvens av det överordnade ingenjörsideal som råder i ett flertal länder, inte minst i Sverige, där humaniora har ett pedagogiskt problem: hur ska vi kunna hävda oss om jämförelsen alltid utgår från nytta och samhällsbehov snarare än historisk kontinuitet och mänskliga behov? Här kan man säga mycket. Men en ytterligare utgångspunkt i denna text är att humanioras exklusivitet i form av dess ”onytta” för arbetsmarknaden i stort men ”nytta” för universiteten och kulturen tar sin utgångspunkt i en skiljelinje mellan vetenskap och vetande. Vetenskap baseras nästan alltid på evidens medan vetande sällan blir evident. Humaniora förhåller sig till historien och nuet främst genom vetande, där olika former av kritik (av exempelvis just nytto-begreppet) ingår. Humanvetenskaperna är ofta kritiska vetenskaper som inte erbjuder kunskap i form av information. Att humanvetenskaperna i vår tid ska införlivas i naturvetenskapliga vetenskapsnormer och den politiska retoriken kring att lösa samhällsutmaningar passar därför – för att använda ett enkelt språk – inte.⁷ En konsekvens av denna utgångspunkt är att humanioras utbredning på svenska lärosäten behöver stramas åt. Vi behöver bli mindre men bättre för att kunna upprätthålla en kultur som präglas av hög kvalitet, kritisk massa koncentrerad till färre lärosäten och internationell efterfrågan.

Pengar och Kvalitet

I rapporten ”Konsten att strula till ett liv: om ungdomars irrvägar mellan skola och arbete” från *Svenskt Näringsliv* (2011) jämförs livsinkomster mellan olika utbildningsområden.⁸ En av de idéer som förs fram i rapporten för att avhjälpa de små inkomsterna för humaniorautbildade är att sänka studiemedlen för dessa utbildningar. Förslaget kritiserades och debatten om relationen mellan studielånet och humaniorautbildningar dog ut. Men rapporten innehåller tankegångar värda att ta på allvar, som kritikerna kanske förbisåg för snabbt. Ty det finns en korrelation mellan statens pengar och undervisningstid: det humanistiska utbildningsområdet tillhör den kategori som har lägst ersättning per student och den undervisningstid en student i humaniora får på grundnivå omfattar 2–9 timmar, i veckan. Dessutom är genomströmningen av studenterna som tar kurser och går utbildningar inom humaniora alarmerande låg. ”Konsten att strula till ett liv” visade att studenter som vet vad de vill, som kommer in på sina utbildningar och som har en arbetsmarknad att gå till när de kommer ut, också normalt tar sig igenom sina studier i rask takt. Humaniorastudenten lägger ner mindre egen tid på sina studier än kamrater inom andra utbildningar. Hon väljer oftare än andra att hoppa av sin utbildning. Med denna kunskap i ryggen – få undervisningstimmar, mindre tid som läggs på egenstudier, dålig genomströmning – vore det underligt att *inte* ställa frågan om konstruktionen med studielån för heltidsstudier tycks feldimensionerad för humanister. Om majoriteten kan arbeta mer än extra samtidigt som man läser heltid är systemet riggat på ett felaktigt sätt.

⁷ Se Anna Victoria Hallberg, *Från ideal till transaktion*, Axess nr 4, 2017

⁸ *Konsten att strula till ett liv: om ungdomars irrvägar mellan skola och arbete*, Stefan Fölster, Johan Kreicbergs & Malin Sahlén (2011, Svenskt Näringsliv)

Förutom perspektivet med livsinkomsterna trampar rapporten från *Svenskt Näringsliv* på en för många humanister öm tå – att humaniora för ofta har en osäker kvalitet på sin undervisning och för få studenter som söker utbildningar i konkurrens. Särskilt allvarligt är detta för de enskilda individer vars utbildning blir överflödig på arbetsmarknaden och som kommer att få svårt att hitta arbete. Läget är extra kritiskt inom humaniora och konst, enligt rapportförfattarna, där tillgången tycks bli i princip dubbelt så stor som efterfrågan.

Vi behöver sålunda ett annat sätt att tänka kring resurser, där vi inte skjuter till mer pengar utan drar ner på antalet platser och istället höjer ersättningen för varje student inom humaniora. Istället för att anamma förslaget med att sänka studiemedlen borde humaniora börja leverera och koncentrera sig på områden där man traditionellt sett är stark. Här är det nödvändigt att göra det förtydligande som tidigare aviserats: Inom humaniora kommer aldrig överväganden om samhällsnytta eller relevans kunna vara avgörande eftersom sådana hänsynstaganden skulle stå i konflikt med humanvetenskapens kvalitetsnormer. Forskningsobjekt och metod står traditionellt i en nära förbindelse inom klassisk humaniora, där det unika objektet, det partikulära, studeras genom avkodning, närläsning eller djupanalys. Det kräver i sin tur stort tålamod, stor beläsenhet och ofta långa resonemang. Därmed är humanioras kunskaper inte generaliserbara på samma sätt som inom andra vetenskaper, inte lika omedelbart samhällsnyttiga.

Poängen är alltså att om man vill förbättra kvaliteten och skapa både realistisk efterfrågan på humanister på arbetsmarknaden och höja dess status i samhällets ögon behöver humaniora dels motstå lockelsen i att bli ett slags ”samhällsvetenskap light” där våra kunskaper riktas mot att lösa samhällsutmaningar, dels vända sig inåt och kultivera de traditionsbärande elementen. Vi behöver bli mycket mer onyttiga för att kunna peka på vår nytta.

Elitutbildning: ett anständigt förslag

En ny målbild för humaniora som inte bygger på en defensiv självuppfattning och ett högre sociologiskt värde i samhället skulle kunna uppnås om ett tydligare stråk av elitism genomsyrade humanvetenskapens utbildningar. Den springande punkten för hur vi kan styra oss ur en cul-de-sac utan att göra (ännu mer) avkall på kvalitetskraven är att:

- skapa elitprogram
- anta färre studenter
- anta studenter med höga meritpoäng och gör urval genom arbetsprover, intervjuer och skriftliga uppgifter
- reformera svensk humaniora genom att koncentrera resurserna till färre lärosäten och på samma gång höja kraven på retention och genomströmning
- fördela medel till humaniora enligt modeller som innehåller söktryck, studentefterfrågan och kvalitet (både på forskning och utbildning)

Så låt oss föreställa att det i Sverige skulle finnas något som kallas för ”Klassiska programmet”. Endast 20 studenter per år och lärosäte skulle väljas ut. Programmet ges på tre till fyra universitet. Studenterna som skulle antas har mycket goda förkunskaper, de blir utvalda i stor konkurrens och de är motiverade. Inga avhopp existerar, undervisningen är av högsta kvalitet – bland annat genom de många bildningsresor studenterna gör med sina lärare – under de fyra år som tillägnas studier i filosofi,

historia, estetik och två främmande språk. När det är dags för examen köar finansinstitut, politiker, förlag, mediehus och universiteten för att kunna erbjuda attraktiva positioner och meritokratiska miljöer åt en humanvetenskaplig elit.

För naturvetenskapen har läkarprogrammet, samhällsvetenskapen ekonomi- och juristutbildningar medan de tekniska fackuniversiteten kan påvisa en rätt elegant spännvidd genom att både husera blivande arkitekter och ingenjörer. För att komma in på samtliga de program som nu har nämnts krävs höga meritpoäng. Inom humaniora finns på flera håll lovvärda satsningar på liberal arts och liknande men dilemmat stavas resurser, attraktivitet och förkunskaper. Arbetsmarknadens generella intresse för humaniora är begränsat eftersom en marknad fungerar om det finns en relationell förbindelse mellan utbud och efterfrågan. Ett sådant förhållande är satt ur spel i fallet humaniora: utbudet överstiger vida efterfrågan på de flesta (dock inte alla) områden. Att skapa spetsprogram dit en intellektuell elit söker sig skulle vara ett sätt att mäta både samhällsbehov (vilka verksamheter efterfrågar studenter av det här slaget?) och studentintresse (ökar söktryck och förstahandsval?) för utbildningar inom humanvetenskaperna. Spetsprogram skulle även höja humanioras status. ”Klassiska programmet” skulle genom excellent kvalitet lyckas visa vad många humanister motvilligt och smått förfärat men i egen sak ofta istället försöker förklara – att humaniora minsann behövs. Humanister utvecklar en särskild skicklighet i att läsa, skriva och tänka: ofta görs de här aktiviteterna samtidigt. Dessa förmågor är eftertraktade och särskiljande för den humanistiska utbildningen av tradition och de behöver värnas och upphöjas.

BILDNING OCH NYTTA: Går de att förena?

Svenskar är generellt sett intresserade av forskning, men fyrtiofem procent saknar uppfattning om humaniora – att jämföra med medicin, där bara tre procent inte har någon uppfattning.⁹ Humaniora som vetenskapsfält är slående okänt för många. Fakultetsgränserna verkar påverka hur forskningen uppfattas.

I en rapport från *Institutet för framtidsstudier* från 2011 konstateras att merparten av de som har en doktorsexamen inom humaniora antingen har ledningsarbete eller arbeten som kräver teoretisk specialkompetens.¹⁰ Endast 3,8 procent inom denna grupp tycks vara överutbildade. För humanister med grundexamen pekar siffrorna på att ”många humanister med grundexamen kan vara överutbildade”.¹¹ Här finns alltså indikationer på att en grundexamen i humaniora inte får den matchning som den kanske förtjänar. Detta hänger naturligtvis samman med för stora studentkullar inom ämnesdiscipliner utan tydlig anknytning till arbetsmarknaden. Samtidigt påpekas det, om vi gör ett perspektivskifte, att humaniora har ett uppdrag att fostra kloka, demokratiska samhällsmedborgare. En av många tongivande röster i detta sammanhang är den amerikanska filosofen Martha Nussbaum. I boken *Not for Profit: Why Democracy Needs the Humanities* hävdar hon att om vi reducerar utbildning till en fråga om bruttonationalprodukt missar vi målet med den högre utbildningens egentliga syfte. Nussbaum argumenterar för att humaniora ger studenter förmågan att bli demokratiska världsmedborgare.¹² Flera potentiellt motstridiga positioner står mot varandra i diskussionen kring humanioras nytta. De sörjer för olika utgångspunkter och svarar också mot olika utsagor; några utgår från att högre utbildning behöver kopplas till nytta, arbete, kapital medan andra utgår från att syftet med högre utbildning rör civilisation, demokrati, kunskapskapital. Givetvis kan flera av dessa nyss nämnda utgångspunkter diskuteras och omfamnas inom en och samma utsaga, men det finns trots allt både nyanser och skiljelinjer värda att märka ut.

Om vi anammar den syn som presenteras ovan om en mer elitistisk humaniora är hypotesen att många av de fastlåsta positioner och diskussioner kring humanioras (o)nytta, mismatchningen på arbetsmarknaden och humaniora som ett diffust forskningsfält skulle kunna luckras upp och förändras. Att humaniora betraktas som onyttigt i en ekonomistisk modell är inte ett problem i ett samhälle där humanvetenskaperna utgör en liten, högkvalitativ och intellektuellt präglad utbildnings- och forskningsverksamhet. Att humaniora är svårförklarade för allmänheten är inte ett problem i ett samhälle där humanvetenskapernas funktion rör mänsklighetens rötter eller filosofins eviga frågor. Arbetsmarknaden kommer att efterfråga den elit som har en grundexamen i humaniora. **Poängen är att en mer elitistiskt präglad humaniora leder till den efterfrågade nyttan.** Detta är den arbets- och tankehypotes som ligger bakom delar av idén om en mer elitistisk humaniora.

Så hur ska vi göra med Nussbaums idé om demokrati och frågan kring bildning?

⁹ Se barometer från Vetenskap & Allmänhet, som varje år sedan 2002 redovisar förtroende för forskning i VA-barometern. (Vetenskap & Allmänhet är en ideell förening som har som ändamål är att främja öppenhet och dialog mellan forskare och det omgivande samhället.)

¹⁰ Julia Boguslaw och Eskil Wadensjö, *Humanisterna och den svenska arbetsmarknaden*, (Arbetsrapport, Institutet för framtidsstudier), 2011.

¹¹ Ibid, se tabell 11, sid. 28.

¹² Martha Nussbaum, *Not for Profit: Why Democracy Needs the Humanities*, (Princeton University Press, 2010).

Bildning: humanioras hämsko

Definitioner av och diskussioner kring begreppet bildning finns det många av.¹³ I Sverige finns det en bildningstradition sedan början av 1800-talet med författare, filosofer, pedagoger, folkbildare och politiker som Erik Gustaf Geijer, Esaias Tegnér, Ellen Key och Gunnar och Alva Myrdal. Denna tradition, som framhöll fördjupad kultivering och uppfostran, samexisterar hos oss med ett mer formellt, akademiskt bildningsbegrepp. Akademiens bildningsbegrepp har å ena sidan tyska konnotationer där *Bildung* betonar en klassiskt förankrad och individuell kunskapsutveckling. Å den andra sidan finns det inom universitetsvärlden idag ett anglo-amerikanskt bildningsbegrepp där man liktydigt, eller med små raffinerade skillnader, talar om "education", "cultivation" och, särskilt på senare år, "formation" när man adresserar bildningsfrågorna. I den amerikanska kontexten finns också en nära förbindelse mellan bildningstradition och liberal arts education. Denna variant, där utbildningens och bildningens roll för civilisation och demokrati understryks, är den form av humaniora som Nussbaum refererar till som omistlig i sin bok. Nussbaum ser alltså en för en svensk kontext relativt ovanlig pedagogisk form, som bygger på filosofiska antika modeller för humanistisk kunskapsinhämtning, som civilisationsbärande. Det tidigare förslaget med "Klassiska programmet" skulle bygga på liknande tankar där inslag av fostran skulle finnas med.¹⁴

Universitetet har haft en självklar position som bildningens försvarare och traditionsbärare. I Sverige finns det inom den högre utbildningen en väletablerad idé om att humaniora har särskilda band till bildningsbegreppet. Det finns i huvudsak två strömningar här: dels den grupp som sysslar kritiskt med bildningsbegreppet, dels den grupp humanioraforskare som vill främja bildningens närvaro i allmänhetens medvetande och i pensum. Som humanist kan man förundrats över varför idén att människan blir mer demokratisk eller bildad av att studera just humaniora florerar och underhålls, eftersom de argument och bevis som framförs ofta är tunna. Kritiskt tänkande, empati, komplexitet, kreativitet är inte förbundna med just humanvetenskaperna utan finns som viktiga komponenter i de flesta högskoleutbildningar. Är det ämnesinnehållet som är bildande? I sådana fall behöver vi både definiera vad som är humaniora (är det humanistiska ämnet genusvetenskap mer bildande än att läsa ämnet biologi?) och titta på vad som lärs ut. Om bildningsbegreppet ska vara särskilt relevant i en humaniorakontext behöver det, betydligt starkare än i dag, kopplas till klassiska kunskapsideal och metoder. Snarare är det kanske så att det är konsten – som är till för alla – som bildar oss. Skönlitteratur, målningar, arkitektur i kombination med filosofiska och idéhistoriska kunskaper har ofta varit viktiga komponenter i den klassiska bildningsresan. En synpunkt som riskerar att öppna Pandoras ask, men som ändå behöver luftas, är att utvecklingen mot en mer samhällsorienterad humaniora, där de estetiska objekten väljs bort till förmån för kritiska perspektiv, också bidrar till flera av problembeskrivningarna ovan.

Ett möjligt sätt att tolka den låga studentpengen och därmed synen på humaniora-studier som mindre krävande än andra områden, är att just humaniora ofta förknippas med bildning. Det skadar inte, kan man tänka sig att resonemanget går, att studera lite humaniora för att öka medborgarnas bildningsnivå. Sådana studier

¹³ Det finns en omfattande litteratur på området, se exempelvis *Svenska bildningstraditioner*, red. Anders Burman & Per Sundgren (Daidalos, 2012) och *Varken bildning eller piano: vantrivs borgerligheten i kulturen?* red. Lars Anders Johansson (Timbro, 2015) för kompletterande diskussioner.

¹⁴ Läs med fördel Allan Bloom, *The Closing of the American Mind* (Simon & Schuster, 1987) och se de intressanta beskrivningarna av vad som händer med intellekt och människa under de formativa åren i en högkvalitativ utbildning.

behöver inte ens bedrivas på heltid eller vara särskilt ansträngande; som bildningsämnen har de likafullt en viktig roll att spela i samhällets utveckling. Problemet är att det slår tillbaka på humaniora själv och att svårigheten att argumentera för behovet av elitutbildningar hindras av den föreskrivna samhällsnytta som bildning antas ha och humaniora erbjuda.

Bildning är en uppgift inom all högre utbildning. Nyttan kan se ut på olika sätt, den kan vara både bred och smal. För humanioras vidkommande kommer nyttan inte alltid att vara synlig, direkt och applicerbar – den har ett annat rörelsemönster – men den existerar. Att bildning och nytta absolut går att förena bör understrykas här. Motsättningen är falsk.

Sammanfattande ord

Vi återknyter till den här textens inledande ansats, där Strutens formuleringar och uppdrag diskuterades. Flera saker i utredningens ansats och förslag är bra men behöver hanteras med medvetenhet om negativa konsekvenser:

- 1) *Styrka*: Ett samlat anslag för forskning och utbildning istället för två.

Risk: Utmaningen med hur kvaliteten ska utvärderas och granskas samt möjliga lärosätesinterna strider kring fördelning. Ovisshet kring snedfördelning.

- 2) *Styrka*: Betoning på dialog.

Risk: Otydligheter kring hur dialogen ska komma båda parter till gagn.

- 3) *Styrka*: Långsiktiga planeringsförutsättningar.

Risk: Oklarhet kring vem som har avgörande beslutet i styrningsmodellerna.

- 4) *Styrka*: Betoning på att lösa samhällsutmaningar. Uppmuntrar relevans.

Risk: Politiken efterfrågar forskningsresultat, politiken styr för mycket. Kan leda till försvagning av grundforskningen och att viktiga områden förblir outforskade. Vad ska prioriteras och vem bestämmer det?

Inom den högre utbildningen får studenter i humaniora betydligt mindre undervisningstid än en person som studerar måleri eller industriell ekonomi. Varför det ser ut så här är knepigt att försöka ta reda på. Gamla strukturer och uppfattningar om ämnesområdenas omkostnader är en huvudförklaring. Att utbilda studenter i en laborativ miljö är dyrare än katederundervisning. Det vore därför bra om det nya resurstilldelningssystemet utredde och konkretiserade varför prislapparna ser ut som de gör. I vissa fall uppfattas det som obegripligt. I bästa fall sätter utredningen fokus på prislappsfrågan. Dagens tilldelningssystem är orimligt och gammaldags och behöver reformeras.

På regeringens hemsida står det att "högskoleutbildning ska ge beredskap att möta förändringar i arbetslivet". Uppdragsutbildning, fortbildning och vidareutbildning ska "ingå i den strategiska utbildningsplaneringen". Kompetensutveckling av olika grupper på arbetsmarknaden ska sektorn också ta hand om. Hur ska lärosätena navigera? Vad är kärna och vad är sidoverksamhet? Om anslaget tilldelas i samlad form behöver högskoleutbildningens form, innehåll och mål beskrivas på ett sätt som gör det möjligt för lärosätena att hantera de olika uppdragen på ett kvalitetssäkrat sätt. Universitetslärare behöver undervisa på det de forskar om och undervisningen på högskolan ska vara forskningsförankrad. Detta kräver både en enad budget med tydliga direktiv om hur rörelsen mellan forskning och utbildning ska se ut och en politisk förmåga till insikt om att all utbildning inte kan skötas av högskolan. Goda förslag om hur yrkeshögskolan kan utvecklas finns¹⁵ och man bör renodla rollerna för folkuniversitetet, komvux, folkhögskolor, college och högskolan.

¹⁵ Se <http://www.unt.se/asikt/debatt/uppvardera-yrkeshogskolan-4871617.aspx>

För humanioras vidkommande utbildar vi för många inom ett vetenskapsfält som behöver mer av elittänkande och kvalitet än utspridda resurser och kvantitet. Om fler studenter inom humaniora skulle lägga ner lika mycket tid på sina heltidsstudier som studenter från andra områden, ta ut sin examen och framför allt om de skulle söka sin utbildning i hård konkurrens, skulle också samhällets syn på humaniora förändras till det bättre. Förslag om lägre studiemedel för humanister skulle lysa med sin frånvaro. Ty formering av samhällets eliter säger något om vad ett samhälle värdesätter. Akademier som präglas av höga krav och mycket motiverade studenter blir bra på att upprätthålla specifika humanistiska kunskapstraditioner.

I linje med förda resonemang behöver humaniora göra en ”klassisk vändning” där onyttan och djupet premieras framför nyttoidéer och yta:

- 1) Premiera klassisk forskningstung och internationellt förankrad humaniora i kursutbudet.
- 2) Möjliggör för några lärosäten att i det nya resurs- och tilldelningssystemet kunna skapa elitutbildningar inom humaniora (se förslag om ”Klassiska programmet”).
- 3) Våga gå den smala vägen i fördelningspolitiken: mycket till färre.
- 4) Uppmuntra och ge stöd åt en långsam, intellektuell och prövande humaniora – den är relevant och efterfrågad på arbetsmarknaden.

www.svensktnaringsliv.se

Storgatan 19, 114 82 Stockholm

Telefon 08-553 430 00